

IV. MEDNARODNI KONGRES VITA LATINA 1., 2. IN 3. APRILA 1969 V AVIGNONU

Kongres združenja *Vita Latina* je bil organiziran pod pokroviteljstvom rektorja Jeana Capelleja, poslanca departmaja Cantal Georgesja Pampidouja (sedanjega predsednika francoske republike) ter Leopolda Senghora, predsednika republike Senegala. Delo kongresa je potekalo v tako imenovanem amfiteatru. Udeležba je bila zelo številna, saj je bilo kakih 350 ali še več udeležencev, zbranih iz 21 držav, med drugimi iz Kanade, ZDA, Portugalske, Španije, Švedske, Jugoslavije (2), Madžarske, Romunije, Češkoslovaške, Poljske, Vatikana itd. Največ je bilo seveda srednješolskih profesorjev, okrog 30 je bilo univerzitetnih profesorjev, kakih 20 študentk in študentov univerze; tu so bili še novinarji, duhovniki, inženirji, znanstveniki, zdravniki, farmacevti, glasbeniki, tudi upokojenci raznih poklicev, prijatelji latinskega jezika in drugi. Od okrog 40 referatov in predavanj jih je bilo 6 ali 7 v francoščini, vsi drugi v latinščini, ki je bila uradni jezik tega kongresa. Odprla ga je predsednik združenja *Vita Latina Pierre Grimal*, profesor na Sorboni: pozdravil je navzoče, med drugimi avignonskega nadškofa Urtausana in župana M. Duffauta. Omenil je, da je bil prvi kongres pred 13 leti tudi v Avignonu v bivši papeški palači, predvsem po prizadevanju in zaslugi meščana Avignona Edouarda Théodora Aubanela, lastnika tiskarne, ravnatelja muzeja, založnika in latinista (drugi kongres je bil v Lyonu 1959, tretji pa v Strasbourgu 1963).

Otvoritveni govor je imel častni predsednik Vitae Latinae, rektor *Jean Capelle*. V začetku je dejal: Ta kongres je dokaz naše volje ohraniti v vzgoji in izobrazbi duhovne in nepristranske vrednote, ki so potrebne družbi, potisnjeni v dehumanizacijo. Izrazil je obžalovanje, da so v Franciji ukinili pouk latinskega jezika v 6. in 7. letu šolanja, kar je bil tudi eden od vzrokov za sklicanje tega kongresa: Za pravično in dobro stvar je treba povzdigniti glas. — *Qui silent et de quibus siletur, iam pro mortuis ducuntur. Si quis clamorem tollit, victori victoriam aufert*. Tudi objave in vabila za kongres so bila napisana v tem smislu: *Cum barbariae indoctorumque contumacitate studia nostra iam paene circumveniantur, peropportunitate nobis visum est denuo Avenionem quam cito amicos omnes nostros congregari, ut vox nostra in civitatibus insanientibus fore audiri possit*.

Predsednik Grimal je govoril o vseh treh pokroviteljih, ustanovitelju *Vitae Latinae* rektorju magnifiku Capelleju, o tokrat odsotnem Georgesu Pampidouju, ki so mu pri srcu *bonae litterae, conditio hominum in hodierna societate, pax et concordia civium*, o predsedniku Senegala Léopoldu Senghoru, tudi latinskem pesniku, ki je bil žal prav tako odsoten, *rerum publicarum onere impeditus*. S tem, da je prevzel pokroviteljstvo, je dokazal koristnost latinskega jezika za mednarodne odnose, zlasti med evropskimi in afriškimi narodi. Več kot stroji veljajo izrazi humanosti, medsebojne kulturne zveze in taki odnosi, ki bodo zatrli in odušili sovraštvo in duševni teror. Zato, je dejal Grimal, smo se zbrali v Avignonu, da bi objavili in sporočili javnosti argumente, kako vrniti latinskemu jeziku njegovo dostojanstvo. Na koncu je podčrtal zasluge avignonskega meščana, latinski stvari predanega Edouarda Théodorja Aubanela, soustanovitelja *Vitae Latinae*.

Tema prvega dne kongresa je bila: Pouk in študij latinskega jezika v nekaterih državah.

Iz referata lektorja Nikolaja Barana *Quo in statu studia classica in Republica Socialista Romaniae se habeant* je razvidno, da študij latinskega jezika v Romuniji zelo uspeva. Rektor Capelle je imenoval Romunijo predstražo latinitet

na vzvodu ter pozdravil iniciativo univerze v Bukurešti, da organizira in sklicuje shod latinistov v mesecu avgustu prihodnjega leta. Referent sam je povabil udeležence, naj se pri njem prijavijo k udeležbi.

Paul Callens iz ZDA (*De quodam specimine instaurationis studiorum Latinorum in America Septentrionali*) je citiral nekega kritika: *Humanitates, quales hodie traduntur, reformari debent aut mortem subire. Exstat ominosa suspicio eas in hac aetate tota in spatium versa non esse necessarias.*

C. Eichenseer (Zahodna Nemčija) je izčrpno poročal o založniški dejavnosti, o periodičnem listu *Vox Latina*, o gramofonskih ploščah in magnetofonskih trakovih pri pouku (*disci sonantes, taetae soniferae*).

Na Švedskem (referent Einar Harleman, profesor v Uppsali) so znižali število latinskih in grških učnih ur; vendar so tam optimisti; neki univerzitetni profesor je dejal na sestanku profesorjev: Budno pazite, da ostaneta klasična jezika pri življenju, vse drugo se bo uredilo!

W. S. Maguinness iz Londona (*Quelques aspects de la tradition classique dans l'Angleterre moderne*) je dejal, da je s prihodnostjo klasičnih jezikov v Veliki Britaniji tako, kot s prihodnostjo funta šterlinga; že dalj časa se pričakuje katastrofa, ki pa še ne prihaja. Zanimanje za študij latinščine, grščine in arheologije je na univerzah veliko. Govoril je o raznih metodah, tudi o audiovizualni. Povabil je latiniste k sodelovanju pri časopisu *Acta diurna*.

Naš rojak Boleslav Povšič, profesor na univerzi v državi Ohio v ZDA, je v referatu (*De Latinarum litterarum in foederatis Americae Septentrionalis civitatibus fortuna*) navedel razne podatke. Od Honoluluja do Floride in Aljaske je 29.000 učiteljev za latinski jezik, učencev pa, ki se ga uče, 1.167.000. Govoril je o temeljitem usposabljanju učiteljev. *Per magistros maxima ex parte lingua Latina stat et cadit, viget aut iacet, quod sane de omnibus fere disciplinis dicendum est. Magistri non tantum disciplinae periti esse debent, sed et optimi venditores. Lingua Latina latine tradenda est. Omnia in ludo latine agantur. Primum ratio docendi innovanda est, cuius caput est latine loqui.*

Mnogo odobravanja je žel Jan Sprinckl, profesor na Medicinski fakulteti v Brnu (referat *De hodierno statu latinitatis in Bohemoslovacia*). Omenil je društvo Sal (*Sodalitas amicorum latinitatis*), ki so ga ustanovili glasbenik, klasični filolog in zdravnik leta 1967; v okviru tega društva je živahna dejavnost laikov, ki so vneti za latinski jezik: *Amor latinitatis, illius floris, qui sub sole sereno natus est et qui per tanta saecula et post tot discrimina rerum etiam nunc vivit. Amor et montes transfert et documenta eius rei videmus hic: nos omnes advenimus ex variis partibus mundi huc Avenionem.*

Kot na Češkoslovaškem je tudi na Poljskem (referat Lidije Winniczuk iz Varšave *Et adhuc sub iudice lis est*) malo šol s poukom latinskega jezika, zanimanje in vnema zanj pa sta veliki. Referentka je poročala o živahni dejavnosti Poljske akademije znanosti v izdajanju knjig s tega področja (*Thesaurus Graecopolonus, Thesaurus Latino-polonus, Lexica antiquitatum Graeco-Romanarum*). Društvo poljskih filologov prireja vsako leto *Certamina* v prevajanju iz latinščine v poljščino za srednje šole.

Drugi dan je bil posvečen razpravljanju o različnih metodah pouka latinskega jezika. Tajnica Združenja *Vita Latina*, profesorica na Sorboni Suzanne Bails je imela referat *Pro docendi ratione renovata*, Pierre Dague (ki je bil odsoten) pa referat *Une psycho-pédagogie du latin est-elle possible?*

Goodwin B. Beach iz ZDA, predstavnik American Classical League, pa je imel referat *Quid a docendo didicerim*.

Istega dne je bil tudi prebran referat M-me Dominique Guillon (Paris) *Une expérience pédagogique intéressante: Le Club de Latin du Lycée d'Enghien*. Ta krožek je ustanovil sam Guillon v bližini Pariza po brutalni ukinitvi latinskega pouka v 6. in 7. letu šolanja. *Vita Latina* pospešuje te krožke in jih bodo ustanovili tudi pri drugih licejih; z njimi bo morala šolska oblast računati. Metoda je zelo privlačna. Učenje začno s treni stavki: *Audentes fortuna adiuvat. Latine loqui volo. Latine loquor.*

Rita Calderini iz Milana je v referatu *De optimis Latinae linguae pueris puellisque tradendae rationibus* ostro kritizirala ukrepe italijanske vlade o latinskem jeziku v šolah ter ugotovila silno nazadovanje in majhno znanje latinščine v italijanskih šolah po šolski reformi.

Univerzitetni profesor Gertrude Drake (ZDA) je v referatu *De rationibus variatis studii Latini ad natu maiores discipulos prospere erudiendos* govorila o uspešni metodi učenja latinščine za odrasle, o učnih pripomočkih, kot so film, epidiaskop in drugi (*picturae moventes et immotae in velo praetectae*).

R. Fohalle (Liège) je imel referat *Examen critique de diverses méthodes de l'enseignement du latin aux débutants*.

Poljski profesor Piotr Gruszka je v referatu *Pauca de rationibus educandi et docendi* med drugim dejal: *Magni momenti in Latinitate percipienda apud discipulos meos poemata sunt scaenae adaptata*. Tako so učenci in učenke na liceju v Gdynji uprizorili za oder prirejeno Ovidijevo metamorfozo *Pyramus et Thisbe*. Pojo tudi uglasbene Horacijeve pesmi in druge (*Flevit lepus parvulus*).

René Martin (Bordeaux) je v referatu *De ea linguae Latinae pueris adulescentulisque tradendae ratione, quae vulgo audiovisualis appellatur* raspravljajal o audiovizualni metodi pri pouku. V začetku je poudaril, da je treba uporabljati lahko, preprosto, hitro razumljivo latinščino, ki jo je treba poučevati kot živ jezik. Podrobno je govoril o *linguarum laboratorium sive officina, de conclavi loquendi*. Tu naj otroci slišijo samo latinsko, otrok mora tako rekoč plavati v tujem jeziku. Hvalil je tudi učno metodo *Assimil*. Kongresistom so bile na voljo plošče-folije s primerkom lekcije latinskega jezika s pesmico na začetku učne ure.

Za organizacijo kongresa zelo zaslužni Edouard Th. Aubanel je imel privlačen referat o sodelovanju učiteljev in staršev, ki močno pritegne mladostnika k učenju (*De cooperatione ludimagistorum et parentum, qua pueri ad linguam Latinam alliciantur*). V začetku je dejal: Zbrali smo se, da bi branili latinski jezik, ki ga od vseh strani napadajo in mu nasprotujejo. Vendar kaže ravno ta kongres s svojim številom in pomembnostjo udeležencev vitalnost društva, ki je trdno poroštvo za uspeh in napredek. Prosil je starše, naj podpro učitelja v njegovih službi. Prikazal je prosto in neprisiljeno, kako je vcepljal ljubezen do antike svojemu sedaj že pokojnemu sinu Jakobu; med drugim mu je predočeval različne oblike samostalnikov in glagolov ter drugih besed igraje, kot jemljeno na morskimi obali kamenčkov in školjke, jih ogledamo od vseh strani in nato pustimo, da se svetijo na soncu.

Boleslav Povšič je govoril o naravni metodi (*De methodo naturali addiscendae linguae Latinae*).

Ulisse Nicollet iz Pariza je prikazal lekcijo latinskega jezika z epidiaskopom in drugimi audiovizualnimi pripomočki (*Quomodo pueri in Ludo Marliacensi ea ratione, quae audio-visualis dicitur, litteras Latinas discant*).

P. Antonio Freire iz Brage na Portugalskem je govoril o temi *Pueri puellaeque mature sunt linguam Latinam docendi*. Ognjevito je branil rabo latinskega jezika, govoril gladko in okretno ter se največ javljal k debati in ni mogel nehati, če je začel govoriti. Povedal je med drugim anekdoto o svojem bivšem učencu, katerega je nekdo, ki mu menda ni bila latinščina pri srcu, vprašal: *Cui usui servit tibi lingua Latina?* Odgovoril mu je: *Latinitas mihi servit ad tuam cognoscendam stupiditatem*.

Albert Grisart (Belgija) je govoril v svojem referatu (*De viis ac rationibus, quibus aetas puerilis per linguam et scriptores Latinos ad humanitatem informanda est vel oratio adversus vias novas linguae Latinae discendae et tradendae*) o napakah novih metod pri pouku latinskega jezika. Zaključil je z mislijo, da je treba zopet popraviti učne programe, metode, učence in učitelje ter se vrniti k humanističnim vrednotam v prvotnem pomenu besede.

Tretji dan kongresa je bil posvečen temi: Kaj more antična znanost in književnost prispevati ljudem današnjega časa?

Robert Sautel (Avignon) je izrazil veselje, da mu je dana priložnost braniti latinski jezik, ki ga posvobod napadajo, tudi v Franciji. V svojem referatu *De antiquis litteris* je navedel tudi že znana dejstva in potrdil, da so stari rekli že skoraj vse o zakonih, ki zadevajo človeka, o človekovi veličini v svetu, o načelih, ki naj vodijo državnike in države, o odnosih med moralo in zakoni. Navajal je Lukrecija, ki govori o izvoru jezika, Plinija in Seneko, ki nastopata proti surovim gladiatorskim

igram; govoril je o usmiljenju do sužnjevi in o spoštovanju človekovega dostojanstva ter poudaril pomen filozofije. Sklenil je z mislijo: *In omnibus nationibus, quae cultum humanitatemque habent, maxime oportet litteras antiquas rursus in honore esse, quia in aeternum iuventem veritatemque afferunt*. Tako bo naša doba mogla gospodovati nad svojimi iznajdbami in dosežki, ne da bi bila njihova sužnja.

Olin do Pasqualetti (Milano) je menil, da nekateri pišejo pesmi v latinščini morda večih slabše, kot če bi pisali v svojem jeziku. Vendar je to dokaz, da latinščina ni onemogla, mrtva, temveč stalno živi, krepijo in hranijo pa jo tudi tisti, ki mislijo in so prepričani, da tej nekako pesniški svetilki, ki smo jo sprejeli od starih, nikoli ni pošla, ne poide in ne bo pošla svetloba.

Auguste Haury iz Bordeauxa, član odbora *Vitae Latinae* (referat *Num recentiora scripta Latine verti possint?*), je govoril o raznih besedah in izrazih, ki delajo preglavice pri prevajanju. Omenil je Alexandra Leonarda, ki je prevedel roman Françoise Sagan *Salve, tristitia*, in povest Winnie Pu, prevod ter Pinocchia (*Pinoculus*) izpod peresa že pokojnega U. E. Paolija.

Jean Volckringer, doktor farmacije in glavni inšpektor za zdravstvo v Montrougeu, je imel zanimiv referat o reformah in spremembah v poimenovanju zdravil v latinščini. Svetovna organizacija za zdravstvo je leta 1967 izdala 2. izdajo mednarodne farmakopeje z mnogimi novimi imeni. Deloma so tu poenostavili pisavo: namesto *ch, th, ph* pišejo zdaj *c, t, f*, namesto *ae, oe, pa e* (*kilogramma, tea, farmacopea*); tega pa predavatelj ne odobrava, med drugim tudi zato ne, ker se s tem zabriše etimologija.

Zelo zanimiv je bil referat Henrija Guitera (Montpellier) o temi: *Le latin, indispensable repère du linguiste*. Opravičil se je, da bo o tem govoril francosko, češ da ima aparat le za sprejemanje, ne pa tudi za oddajanje latinščine.

Če ja kak referent bral svoj referat v francoščini, je vsakokratni delovni predsednik povedal glavne misli v latinščini in se seveda zahvalil vsakemu referentu.

Največje priznanje in odobranje je žel Čeh Jan Novak, komponist, ki živi na Danskem. Svoj referat *De linguae Latinae in musicis nostri temporis operibus usu* je poživil s predvajanjem raznih odlomkov latinskih vokalno-instrumentalnih del na magnetofonskem traku (*ex taenia magnetophoni*): Stravinski, *Oedipus rex*; Nielsen, *Hymnus amoris*; Orff, *Catulli carmina: Odi et amo, Vivamus, mea Lesbia*; Britten, *Cantata misericordium*; F. Farkas, *Cantus Pannonicus*; Jan Novak, *Exercitia mythologica* in druge. Dal je zanimivo poročilo o rabi latinščine v glasbenih delih našega časa. Latinski jezik je plemenita vez kulture in humanosti. Latinščina, kraljica jezikov, je zablestela v glasbeni umetnosti. *Lingua Latina maxime sonora et ad musicam idonea*. Na Češkem je mnogo pristašev latinščine, čeprav so jo iz šole precej izrinili. Sam je leta 1967 izdal vokalno-instrumentalni opus *Dido*.

Georges Cerbelaud Salagnac, književnik in zastopnik mednarodnega društva *Una voce* katerega namen in naloga je zaščita latinske liturgije in gojenje gregorjanskega petja, je v referatu *Lingua Latina et Ecclesia Catholica* ugotovil, da katoliški cerkvi ni v prid popolna ukinitve latinščine oziroma njena izločitev iz liturgije.

Polkovnik inženir Clement Desessard je imel referat *Quid nobis agendum sit ad linguam Latinam propagandam*. Navajal je sredstva, ki bodo omogočila boljše uveljavljanje latinščine v svetu. Treba je preudariti vzroke poraza. Sovražnik uporablja načelo *Divide et impera*. Svetuje: *Ne servemus linguam Latinam absconditam. Latine clamemus urbi et orbi veritatem. Lingua est sicut pecunia, nihil per se valet, sed e fructu arbor cognoscitur*. Treba je najti sredstva za izvrševanje dela (*vires motoriae*). Zaključil je z mislijo, da je potrebna neka filozofija, ki pomaga pretresti vse argumente in ugotoviti *rectum et falsum*.

Guido Martinelli (Napoli) je prispeval referat *De linguae Latinae usu ad gentes inter se coniungendas*. Sklepna misel: S humanostjo se more doseči, *ut homines post tot immania bella, discordias, calamitates viam salutis fraternis animis inveniant. Numquam ad bellum confugiendum est, sed ad pacem conservandam* (Cicero).

Med referati, ki jih je dal natisniti sekretariat kongresa in ki so bili na voljo vsem udeležencem, je bilo tudi obširno, zanimivo in tehtno ter sistematično sestavljeno predavanje, ki ga je napisal p. Emilio Springhetti, profesor na Gregorjanski univerzi v Rimu. Na zaključku je bila v zvezi z učenjem latinščine misel: Dojenček

dobiva drugačno hrano, papico, kompaktnješo pa tisti, ki imajo že zobe; z mehko hrano se zobje ne bi utrdili; prav isto velja pri učenju in vzgoji: če bi se odstranile vse težave in napor, se razum ne bi utrjeval ali pripravljaval na težavnejše stvari in okoliščine.

J i f i S t y b l o (Praga) je poslal referat, v katerem med drugim govori o zelo živahni dejavnosti založbe Svoboda, oddelek Anticka knihovna. Ta založba vsako leto izda prevode štirih antičnih del; peta knjiga pa je nagradna. Češki filolog in prevajalec Rudolf Mertlik je napisal že grško in rimsko mitologijo ter pripravlja nov prevod Iliade in Odiseje. Založba pripravlja prevode Marka Avrelija, Seneke in Ovidija. V Pragi je društvo mladih prijateljev latinskega jezika *Viola*, kjer imajo recitacije starih pesnikov. Sam prevaja v latinščino češke narodne pesmi. Prosil je, naj referat blagohotno sprejmejo udeleženci kongresa, s katerimi ga večjejo lju-bezen do latinskega jezika, humanosti in svobode, ter zaželel *faustum et frugiferum eventum conventus*.

Med tiskanim gradivom so bili tudi stihi, ki jih je za kongres napisal podpisani Silvo Kopriva. Stihi govore o znamenitostih mesta Avignona, kulturnega, zgodovinskega in gospodarskega središča Provanse; med temi znamenitostmi je poleg bivše papeške palače gotovo sloviti, mnogo opevani, okrnjeni most sv. Benezeta, pravo značilno znamenje Avignona. Med znamenitimi rojaki Avignona je omenjen tudi provansalski pesnik Théodore Aubanel, ded sedanje založnika in latinista Edouarda Aubanela. Njegova slovita pesniška zbirka *La miougrano entre-duberto* (Napol odprto granatno jabolko) vsebuje bisere provansalske poezije. Stihi na koncuro izražajo željo, da bi 4. kongresu sedliši še drugi ter da bi bila usoda vedno naklonjena mestu in njegovim prebivalcem.

K debati se je oglasil tudi François-Régis Chaumartin, zastopnik rektorja Univerze v Dakarju in odsotnega predsednika republike Senegala Leopolda Senghora. Dejal je, da Sedar Senghor, pesnik, ki črpa najboljše navdihe pri živem viru afriške zemlje, vedno z ljubeznijo goji latinsko poezijo ter je goreč branilec klasičnega študija v Senegalu. F. Chaumartin je opozoril na področje, kjer bi mogla latinščina prispevati k razvoju in obogatitvi afriških jezikov. To so že uspešno poizkusili pri jeziku Swahili v vzhodnem delu Afrike, kar je zopet zgovoren dokaz čudovite vitalnosti latinskega jezika.

Vrsto predavanj je zaključil že omenjeni N. Baran s temo *De linguae Latinae usu ad gentes inter se coniungendas*. K mnogostranski uporabi latinščine morejo prispevati Unesco, *Vita Latina* in sploh *omnes societates studiorum classicorum*. Latinščino kot univerzalni jezik zahtevajo mir, tako zaželen med vsemi narodi, napredek, medsebojni odnosi, gospodarske in kulturne zveze človeške družbe, življenje samo, ki hoče napraviti iz vsakega mladega človeka celega človeka vnetejšega, sposobnega in utrjenega v naporih ter kar najbolj pripravljenega, da dobi iz življenja za življenje najboljše sadove; ali kot pravi Jan Komenský: *Lingua Latina docta est doctosque facit. Quocirca toto pectore exoptemus, ut lingua Latina citius, altius fortiusque eat, crescat, floreat*.

Na koncu je predsednik prebral zaključke in želje kongresa (*vota congressus*). Glavne misli le-teh so:

1. Kot vsakega jezika se je treba tudi latinskega učiti s poslušanjem in govorjenjem (*audiendo et loquendo*) vsaj toliko kot z očmi in z razumom. Razvijati je treba pri učencih sposobnosti intuitivnega razumevanja in hitrega izražanja.

2. Učence je treba čim prej vaditi v tekočem branju antičnih in drugih latinskih tekstov, za kar so potrebne primerne hrestomatije. Treba je uporabljati preprost besedni zaklad brez uporabe debelih slovarjev.

3. Zastarelo je mnenje, ki postavlja prirodoslovno-matematične vede v naspromptje s filozofsko-družbenimi ter sedanost s preteklostjo. Moderni človek, ki ga je treba vzgajati, mora obvladati tehniko, kar zagotavlja njegovo oblast nad naravo in dvig življenske ravni. Toda tehnika in znanost, na katere se le-ta opira (fizika, matematika) puščata izven svojega območja širna področja človekovega osebnega življenja, vprašanje njegovega mesta v kozmosu in zgodovini, cilje človeške dejavnosti, vprašanje svobode, kulture duha (*animi cultus*) v civilizaciji, družbene odnose (*res societatis*). Zato je še prav posebno potrebna vzgoja kritičnih sposobnosti in oblikovanja duha (*conformatio animi*).

4. V toku človeške zgodovine se je o vsem tem nabrala dragocena zakladnica izkušenj, ohranjenih v literarnih delih, izkušenj raznih dob in civilizacij, ki lahko vse zaživijo v današnjem človeku in obrodijo sad. Antične kulture, ki je najplodnejša in je dala največ izkušenj, pač ne moremo in ne smemo izključiti iz sveta sodobnega človeka.

5. V skladu s psihološkim razvojem otroka je najboljši čas za začetek tehničnega pouka 8. leto šolanja, latinščine pa 6. leto. Kongres v soglasju z UNESCO predlaga in želi, naj se v srednjih šolah omogoči pouk klasičnih jezikov duševno sposobnim otrokom ne glede na družbeni izvor.

6. Kongres prosi, naj bi bilo povsod možno v skladu z željami državljanov po poprejšnjem dogovoru z njimi in z najbolj merodajnimi dejavniki liberalno uvesti pouk klasičnih jezikov.

7. Kongres zahteva, da se študij profesorjev latinščine razširi z uporabo audiovizualne metode ter izpopolni, kot pri profesorjih modernih tujih jezikov, z enoletnim (mednarodnim) tečajem, kjer bi se naučili tekoče brati in govoriti latinsko (*lingua Latina viva reddenda*).

8. Mnogo študentov klasičnih jezikov je zaskrbljenih za svojo prihodnost, a sposobnih uspešno in učinkovito poučevati po novih metodah.

Zvečer prvega dne kongresa je Théodore Edouard Aubanel s soprogo in sinom Laurentom prijazno povabil vse udeležence na cocktail v svojo hišo, kjer je bil tudi sekretariat kongresa. V lepih prostorih založbe in muzeja, kjer so ljubeznivi gostitelji sprejeli svoje prijatelje latiniste, je na tem družabnem srečanju ob bogato založenom buffetu zavladalo živahno razpoloženje ter pristržno in prijetno vzdušje. Gostje so si lahko odnesli razne latinske knjige in izvode lista *Vita Latina*, ki ga tu tiskajo.

Po predavanju in delu zadnjega dne so si udeleženci lahko v Malem semenišču v bližini amfiteatra ogledali laboratorij tujih jezikov, kjer so pokazali ves postopek pouka z audiovizualnimi pripomočki.

Okrog 17. ure so se udeleženci z avtobusi odpeljali v mestece Saint-Rémi de Provence, rojstni kraj Nostradamusa, ki je znano po cvetličarstvu, zlasti pa zaradi dveh posebno dobro ohranjenih rimskih spomenikov: mavzoleja v čast Avgustovima vnukoma Gaju in Luciju ter najstarejšega rimskega slavoloka v Provansi, ki ga je dal zgraditi cesar Avgust. Za obisk bližnjega Glanuma, kjer so rimske izkopanine, ni bilo več časa. Iz Saint-Rémija so se udeleženci odpeljali v Les Baux, kjer so razvaline srednjeveškega gradu. Okolica je znana po kamnolomih. V bližini je gostišče L'oustau de Baumanière, ki slovi po naravnost rafiniranem komfortu in kulinarični umetnosti, zlasti v pripravljanju provansalskih jedi in drugih specialitet. Tu je bil za udeležence kongresa zelo prijeten družabni, gastronomski in turistični zaključek.

S. Kopriva, Ljubljana.